

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

≡ Izpitna pola 2 ≡

Narodna zgodovina

Sreda, 29. avgust 2012 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese naliveo pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.
Izpitni poli je priložena barvna priloga.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začnajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni. Barvna priloga ima 2 strani.

[illegible]

Prazna stran

Antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije

1. Pred prihodom Rimljanov so ta prostor naseljevala keltska in ilirska plemena.

Iz slike 1 na Prilogi k Izpitni poli 2 razberite imena šestih plemen.

(3 točke)

2. Z Noriškim kraljestvom keltskih plemen so Rimljani zelo zgodaj navezali dobre gospodarske, pa tudi politične odnose. Verjetno je bilo že okrog leta 170 pr. Kr. sklenjeno »državno gostoljubje«, hospitium publicum, med Rimom in noriškimi kralji. Iz vzhodnoalpskega prostora je izviralo po vsej Italiji cenjeno noriško železo, ferrum Noricum, trgovino z njim pa so obvladovali zlasti trgovci iz Akvileje.

(Vir: Štih, P., in Simoniti, V., 1996: Slovenska zgodovina do razsvetljenstva, str.18. Korotan. Ljubljana)

Preberite zgornje besedilo in odgovorite na vprašanja.

- 2.1. Katero keltsko pleme je doseglo največji razcvet?
2.2. Pojasnite razlog za poseben položaj tega plemena v razmerju do Rima.

(2 točki)

3. Rimsko osvajanje današnjega slovenskega ozemlja se je začelo z istrsko vojno (178–177 pr. Kr.). Navedite dva razloga, zaradi katerih je bilo slovensko ozemlje pomembno za Rimljane.

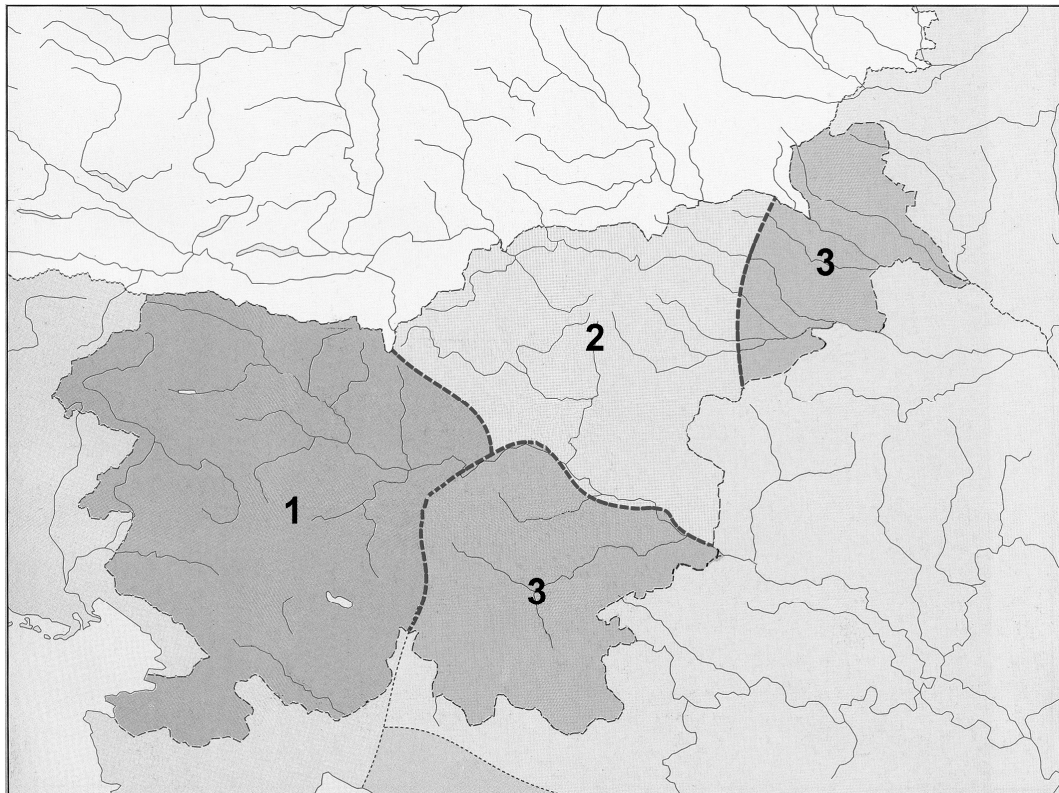
(2 točki)

4. Pomembno vlogo pri širjenju rimskega vpliva na slovensko ozemlje je imela kolonija, ki so jo Rimljani zgradili l. 181 pr. Kr..

Zapišite ime te naselbine. Pomagajte si s sliko 3 na Prilogi k Izpitni poli 2.

(1 točka)

5. Rimljani so slovensko ozemlje upravno razdelili na tri enote.

Slika 1

(Vir: Kocuvan, E., 1994: Rimljan sem: slike iz življenja Rimljanov, str. 17. DZS. Ljubljana)

- 5.1. K spodnjim številkam pripišite njihova imena.

1 _____

2 _____

3 _____

- 5.2. Kaj je provinca?

(3 točke)

6. Rimljani so imeli s prebivalci tega prostora dobre trgovske stike.

Spodaj naštetim artiklom pripišite, ali so jih prebivalci naših krajev uvažali ali izvažali.

U uvoz

I izvoz

_____ med

_____ vino

_____ pečatna keramika

_____ začimbe

_____ železo

_____ živina

(3 točke)

7. Čez naše kraje so potekale pomembne trgovske poti, o čemer pričajo številne najdbe.

Na temelju katere starejše trgovske poti se je razvila rimska? Pomagajte si s sliko 3 na Prilogi k Izpitni poli 2.

(1 točka)

8. Rimljani so, da bi lažje vojaško in gospodarsko nadzirali ozemlje in razvili upravo, ustanavljali mesta. Ta so postala središča rimske oblasti.

V krajšem razmišljanju opišite značilnosti rimskih mest na Slovenskem. Pri zapisu upoštevajte: kakšno vlogo so imele naselbine, iz katerih so se razvila rimska mesta; kako se je imenovalo mestno jedro in katere pomembne stavbe so stale na njem; kakšen status so imela mesta, in pojasnite razliko v statusu. Pomagajte si s spodnjim besedilom in sliko 2 na Prilogi k Izpitni poli 2.

/.../Osrednji trg, forum – središče mestnega javnega življenja, je bil med Igriško ulico in Gradiščem ter Rimsko cesto in Gregorčičevo ulico. Izkopavanja ga kažejo kot pravi tržni prostor, tlakovan z mačjimi glavami in opremljen s podstavki za kipe cesarjev in zaslužnih mož pa z vrsto majhnih trgovinic in gostišč ob robu. Sčasoma sta mu na čelnih straneh zrasli upravna bazilika /.../.

(Vir: Curk, I., 1976: Rimljani na Slovenskem, str. 52. DZS. Ljubljana)

(5 točk)

9. Bila je najpomembnejše rimsko mesto na slovenskih tleh. Nastala je na temelju starejših naselij ob strateško pomembnem prehodu čez Dravo. Najprej so Rimljani tu postavili legijski tabor, v času Trajana pa je dobila status mesta. Največji razcvet je doživljala v 2. in 3. stoletju, ko je bil tu sedež številnih služb za celotno Podonavje. V 3. in 4. stoletju so v mestu delovale različne verske skupnosti ...

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2009: Zgodovina 1, str. 158. DZS. Ljubljana)

- 9.1. Ugotovite, katero mesto je opisano v zgornjem besedilu.
9.2. Kakšen status je imelo to mesto?

(2 točki)

10. Tudi na Slovenskem so Rimljani izvajali romanizacijo.

10.1. Pojasnite pojem romanizacije.

10.2. Navedite tri najpomembnejše nosilce romanizacije.

(2 točki)

11. Cesar Karakala je izdal zakon o državljanstvu, ki je veljal tudi za naše ozemlje.

/.../ Vsem peregrinom, ki prebivajo v cesarstvu, poklanjam torej rimsko državljanstvo, pri čemer ostanejo v veljavi vsakovrstne skupnosti, z izjemo dediticijev. /.../ Poleg tega bo ta odlok povečal veličanstvo rimskega naroda, saj bo izenačeno dostojanstvo peregrinov z drugimi ...

(Vir: Kasij Dion)

Navedite, kdo je s tem zakonom pridobil državljanstvo in kakšne pravice so bile zagotovljene državljanom.

(2 točki)

12. Povežite navedene značilnosti z mesti oz. kraji na naših tleh v antiki.

A	CELEIA	_____	pristanišče
B	NEOVIDUNUM	_____	vojaški tabor
C	PETOVIO	_____	cesar Klavdij
D	EMONA	_____	mitreji

(2 točki)

13. Na naših tleh so ohranjeni odseki javnega cestnega omrežja, ki je v obliki cestnega križa prečkalo Slovenijo in povezovalo glavna središča.

13.1. Kakšen pomen (navedite dva) je imelo cestno omrežje za Rimljane?

13.2. Kaj so bili miljniki?

(2 točki)

Slika 2

(Vir: Kocuvan, E., 1994: Rimljan sem: slike iz življenja Rimljanov, str. 30. DZS. Ljubljana)

14. Za nadzor kopnih in občutljivih območij med Balkanskim in Apeninskim polotokom so Rimljani zgradili obrambni zaporni sistem, imenovan Clastra Alpium Iuliarum.

Obkrožite dve črki pred značilnostmi, povezanimi z obrambnim zapornim sistemom.

- A kasteli
- B Castra
- C Emona
- D cestno omrežje

(2 točki)

15. S prihodom Rimljanov v naše kraje se je začel razvoj različnih gospodarskih panog. Najpomembnejša dejavnost je bilo poljedelstvo.

Slika 3: Obiranje jabolk

(Vir: Brandt, M., 1980: Srednjevekovno doba povjesnog razvitka I, str.16. Sveučilišna naklada Liber. Zagreb)

- 15.1. Imenujte dva nova načina obdelave kmetijskih zemljišč.
15.2. Kako so pridobivali nove obdelovalne površine?
15.3. Navedite dve novi kmetijski panogi.

(3 točke)

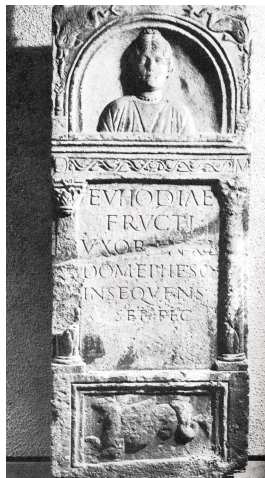
16. Ohranjeni viri pričajo o razviti obrtni dejavnosti na Slovenskem.

Imenujte dve obrtni dejavnosti, ki sta povezani s predmeti na slikah 4 in 5.

Slika 4

(Vir: Kolšek, V., 1997: Rimska nekropola v Šempetru, Vodnik. Pokrajinski muzej Celje. Celje)

Slika 5

(Vir: Curk, I., 1976: Rimljani na Slovenskem, str. 104. DZS. Ljubljana)

(2 točki)

17. V poznoantičnem obdobju sta se na današnje slovensko ozemlje začeli širiti dve monoteistični religiji mitraizem in krščanstvo.

17.1. Pojasnite, kaj je mitraizem.

17.2. Kako imenujemo svetišča, ki so povezana s tem verovanjem?

(2 točki)

Slika 6

(Vir: Curk, I., 1976: Rimljani na Slovenskem, str. 88. DZS. Ljubljana)

18. Evgenij in Arbogast sta torej z vojsko, pripravljena na boj, zasedla prehode čez Alpe. Teodozij pa se je postil in čul ter je predan goreči molitvi prebedel vso noč /.../. Ko je prišlo do spopada, je od Teodozijeve strani butnil sovražnikom v obraz veter orkanske moči. Le-ta je kopja, ki so jih metali z njegove strani, s še večjo silo zalučal v sovražnika, ona, ki jih je vrgla sovražna stran, pa je zavračal nazaj. Nenadoma se je sovražna vojska vdala zmagovalcu Teodoziju, čigar vojska je utrpela prav majhne izgube. Evgenij je bil zajet in pokončan, Arbogast pa se je sam usmrtil.

(Pavel Diakon, Rimska zgodovina, okoli 774)

Preberite zgornje besedilo, ki se nanaša na najpomembnejšo bitko v antiki na ozemlju današnje Slovenije.

- 18.1. Kje je potekala bitka?
- 18.2. Kdo se je spopadel v tej bitki?
- 18.3. Kratko pojasnite posledici te bitke.

(4 točke)

19. Pametne device (prisposodba) so tiste Cerkve /.../ so tisti del ljudstva, ki spoštuje božjo postavo, ljubi bogovdanost, odpušča svojim preganjavcem, moli za svoje sovažnike, se kaže velikodušnega vdovi in siroti, velikodušnega popotniku, prijaznega tujcu, neumornega v stiskah, ki obiskuje zaprte v ječah, hodi po rudnikih, delavnih in izgnanskih taboriščih, pomaga tistim, ki so v nevarnosti, obiskuje bolne, lačne nasičuje s kruhom, žejne krepi s pijačo, potrte tolaži, padle dviga /.../

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2009: Zgodovina 1, str. 164. DZS. Ljubljana)

19.1. Kateri škof iz Ptuja, pomemben cerkveni pisec, je avtor zgornjega besedila?

19.2. V katerem stoletju je deloval? Obkrožite črko pred pravilno trditvijo.

- A 1. stoletje
- B 2. stoletje
- C 3. stoletje

(2 točki)

20. Pojasnite te pojme, povezane z rimsko zgodovino.

(3 točke)

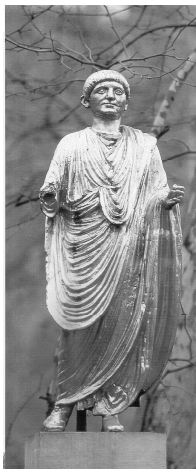
VILLA RUSTICA

KOLONAT

LATIFUNDIJA

21. Rimljani so na ozemlju današnje Slovenije zapustili številne materialne ostanke.

Oglejte si slike 7 in 8 in pod vsako napišite, kakšen spomenik je na njej in v katerem kraju se nahaja.

Slika 7

(Vir: Kocuvan, E., 1994: Rimljan sem: slike iz življenja Rimljanov, str. 13. DZS. Ljubljana)

Spomenik: _____

Kraj: _____

Slika 8

(Vir: Brodnik, V., in drugi, 2009: Zgodovina 1, str. 158. DZS. Ljubljana)

Spomenik: _____

Kraj: _____

(2 točki)

22. V poznoantičnem obdobju so se prebivalci naseljevali v višinska utrjena naselja. Oglejte si sliko 4 na Prilogi k Izpitni poli 2 in odgovorite na vprašanji.

22.1. Kateri dokaz (v viru) kaže na obstoj starokrščanske cerkvene organizacije v pozni antiki?

22.2. Zakaj se je prebivalstvo zateklo v višinska utrjena naselja?

(2 točki)

23. Ostanke nekaterih višinskih utrdb ali refugijev so še ohranjeni.

23.1. Kaj je še obsegalo takšno višinsko naselje? Pomagajte si s sliko 4 na Prilogi k Izpitni poli 2.

23.2. Navedite ime enega kraja, kjer so ti še vidni.

(2 točki)

24. Navedenim dogodkom dodajte letnico ali stoletje (212, 313, 394, 476, 181 pr. Kr., 1. stoletje).

- _____ ustanovitev Emone
- _____ zakon o državljanstvu (cesar Karakala)
- _____ bitka pri Frigidu
- _____ krščanstvo postane enakopravna vera
- _____ ustanovitev Akvileje
- _____ propad zahodnorimskega cesarstva

(3 točke)

25. Spodnje trditve se nanašajo na antično dobo na Slovenskem. Obkrožite tri pravilne trditve.

- A Nosilci latenske kulture so bili Kelti.
- B Rimsko osvajanje slovenskega ozemlja je doseglo vrhunec med vladanjem cesarja Teodozija.
- C Noriško kraljestvo je najstarejša država, ki je nastala na današnjem slovenskem etničnem ozemlju.
- D Rimljani so regulirali in preusmerili tok Ljubljanice.
- E V rimskem obdobju je bilo rudarstvo slabo razvito.
- F Celeia je imela status kolonije.

(3 točke)

Prazna stran